

Український державний університет залізничного транспорту
Кафедра менеджменту, публічного управління та HR-технологій

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи магістра
за освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування»
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

КРМ. 281.12218071 ПЗ

Розробив здобувач вищої освіти
за другим (магістерським) рівнем
(роботу виконано самостійно,
відповідно до принципів
академічної доброчесності)
групи 219-ПУА-з24
Яна НАРІЖНА

Керівник: професор, д-р держ.упр.
Юлія КРИХТІНА

Рецензент: професор, д-р ек. наук
Вікторія ОВЧИННІКОВА

АНОТАЦІЯ

Дана кваліфікаційна робота включає в себе 16 слайдів презентації, 99 аркушів пояснювальної записки формату А4, що включає 15 таблиць, 3 рисунки, 93 літературних джерела.

Ключові слова: ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА, ПУБЛІЧНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА, ОРГАНИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ, ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, МІЖСЕКТОРАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ.

Об'єктом дослідження є публічна освітня політика у сфері інклюзивної освіти в Україні.

Метою дипломної роботи є дослідження особливостей взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в Україні та обґрунтування напрямів її вдосконалення.

У кваліфікаційній роботі досліджено публічну освітню політику у сфері інклюзивної освіти крізь призму взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства, проаналізовано інституційно-правові механізми її реалізації та сучасну практику міжсекторальної співпраці.

Узагальнено підходи до організації інклюзивної освіти в умовах децентралізації та воєнного стану, визначено ключові проблеми й обмеження взаємодії на національному та місцевому рівнях.

Обґрунтовано організаційні, нормативно-правові та комунікаційні напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства з урахуванням потреб дітей з особливими освітніми потребами, ресурсної нерівномірності територіальних громад і викликів повоєнного відновлення, що сприятиме підвищенню ефективності та сталості інклюзивної освітньої політики в Україні.

ABSTRACT

This qualification paper includes a presentation of 16 slides and an explanatory report of 99 A4 pages, comprising 15 tables, 3 figures, and 93 bibliographic sources.

Keywords: INCLUSIVE EDUCATION, PUBLIC EDUCATIONAL POLICY, PUBLIC AUTHORITIES, CIVIL SOCIETY, INTERSECTORAL INTERACTION.

The object of the study is public educational policy in the field of inclusive education in Ukraine.

The aim of the diploma thesis is to study the specific features of interaction between public authorities and civil society in the implementation of inclusive educational policy in Ukraine and to substantiate directions for its improvement.

The qualification paper examines public educational policy in the field of inclusive education through the lens of interaction between public authorities and civil society, analyzes the institutional and legal mechanisms of its implementation, and explores current practices of intersectoral cooperation.

Approaches to the organization of inclusive education under conditions of decentralization and martial law are generalized, and key problems and limitations of interaction at the national and local levels are identified.

Organizational, legal, and communication directions for improving interaction between public authorities and civil society are substantiated, taking into account the needs of children with special educational needs, resource disparities among territorial communities, and the challenges of post-war recovery, which will contribute to enhancing the effectiveness and sustainability of inclusive educational policy in Ukraine.

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра менеджменту, публічного управління та HR-технологій

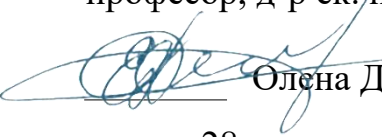
Ступінь вищої освіти: магістр

Освітня програма: «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
професор, д-р ек. наук

 Олена ДИКАНЬ

«28» жовтня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА Яні Наріжній

1 Тема «Взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в Україні»

керівник Юлія Крихтіна, д-р держ.упр., професор

затверджено розпорядженням по економічному факультету від «27» лютого 2025 року № 72/25

2 Строк подання здобувачем вищої освіти закінченої роботи «17» січня 2026 року

3 Вихідні дані є закони та підзаконні нормативно-правові акти України і міжнародні документи, що регулюють сферу інклюзивної освіти та забезпечення прав осіб з особливими освітніми потребами, стратегічні програмні документи у сфері освітньої й соціальної політики, рекомендації міжнародних та європейських організацій, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, монографічні та дисертаційні дослідження з проблематики публічного управління та інклюзивної освіти, аналітичні звіти міжнародних інституцій і громадських організацій, матеріали органів публічної влади та органів місцевого самоврядування, а також відкриті інформаційні ресурси мережі Інтернет.

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретичні підходи до формування інклюзивної освіти як об'єкта публічної політики. Нормативно-правові засади забезпечення реалізації прав осіб з особливими освітніми потребами. Інституційні засади участі органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у впровадженні інклюзивної освіти. Загальні підходи та форми взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти. Роль інститутів громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в умовах

воєнного стану. Органи місцевого самоврядування та територіальні громади як ключові суб'єкти реалізації інклюзивної освітньої політики. Проблеми та передумови вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освітньої політики. Організаційні напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти. Нормативно-правові та комунікаційні напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти.

5 Перелік графічного матеріалу

1 Теоретико-правові засади взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти - чотири слайди. 2 Практика взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в Україні – чотири слайди. 3 Напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики - шість слайдів.

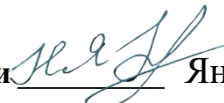
6 Консультанти окремих розділів

Розділ	Прізвище, ініціали, посада та науковий ступінь консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 27 жовтня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

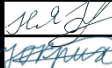
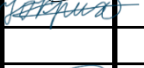
Назва етапів	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1 Теоретико-правові засади взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти	20.11.2025	
2 Практика взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в Україні	15.12.2025	
3 Напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики	08.01.2026	
4 Графічна частина	15.01.2026	

Здобувач вищої освіти  Яна НАРІЖНА

Керівник  Юлія КРИХТІНА

Зміст

Вступ	7
1 Теоретико-правові засади взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти	12
1.1 Теоретичні підходи до формування інклюзивної освіти як об'єкта публічної політики	12
1.2 Нормативно-правові засади забезпечення реалізації прав осіб з особливими освітніми потребами	19
1.3 Інституційні засади участі органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у впровадженні інклюзивної освіти	27
Висновки до першого розділу	35
2 Практика взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в Україні	37
2.1 Загальні підходи та форми взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти	37
2.2 Роль інститутів громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в умовах воєнного стану	42
2.3 Органи місцевого самоврядування та територіальні громади як ключові суб'єкти реалізації інклюзивної освітньої політики	47
Висновки до другого розділу	54
3 Напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики	57
3.1 Проблеми та передумови вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освітньої політики	57

					КРМ. 281.12218071 ПЗ			
Зм.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства у реалізації інклюзивної освітньої політики в Україні	Літ.	Аркуш	Аркушів
Розробив		Наріжна Я.І.						
Перевірів		Крихтіна Ю.О.					5	99
Н. Контр.		Крихтіна Ю.О.				УкрДУЗТ		
Затверд.		Дикань О.В.						

3.2 Організаційні напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти	75
3.3 Нормативно-правові та комунікаційні напрями вдосконалення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у сфері інклюзивної освіти	82
Висновки до третього розділу	85
Висновки	88
Список використаної літератури	90

Список використаної літератури

- 1 «Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації». Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 456 с.
- 2 Rodrigues F., Campos S., Chaves C., Martins C. Family-school Cooperation in the Context of Inclusion of Children with Special Educational Needs. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*. 2015. 171. pp. 309-316.
- 3 Андрійчук Н. М. Інклюзивна освіта в сучасній гуманітарній науці: понятійно-категоріальний апарат. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2016. Вип. 26. С. 3-7.
- 4 Ашиток Н. Проблеми реформування в Україні освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку. *Освітній простір України*. 2019. Вип. 15. С.215-220.
- 5 Багно Ю.М. Підготовка майбутнього вчителя до інклюзивного навчання на засадах компетентнісного підходу. *ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: методологія, теорія та технології*. 2017. №1. С.22-32.
- 6 Батченко Л. В., Штулер І. Ю., Баула О. В. Соціальна відповідальність інклюзивної освіти закладів вищої освіти в умовах військового конфлікту. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 6. С. 8-16.
- 7 Березанська І. Інклюзивна освіта в трактуванні вітчизняних дослідників. *Наукові записки з української історії*. 2019. Вип. 45. С.130-143.
- 8 Біла книга загальної середньої освіти Полтавщини : версія для обговорення / Полтав. обл. держ. адміністрація; Полтав. обл. рада; Департамент осв. і науки Полт. обл. держ. адміністрації; Полтав. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. М. В. Остроградського / ред. група : Зелюк В. В., Клепко С. Ф., Резніченко З. В., Устименко Т. А. Полтава : ПОІППО, 2015. 180 с.
- 9 Білик О. Інклюзивне життя. *Дзеркало тижня*. 20.11.2015р. URL: https://dt.ua/family/inklyuzivne-zhittya-_html

- 10 Білозерська І. О. Зasadничі принципи роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2012. Вип. 3(2). С.18-31.
- 11 Більше можливості від школи та закладів профосвіти до вишів і наукових установ – МОН визначило 10 пріоритетів на 2019р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bilshi-mozhливosti-vid-shkoli-ta-zakladiv-profosviti-do-vishiv-i-naukovih-ustanov-mon-viznachilo-10-prioritetiv-na-2019-rik>
- 12 Бовкуш К. П. Готовність педагога до інклюзивної освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 4. С. 3-9
- 13 Бойчук Ю., Казачінер О. Аналіз зарубіжного досвіду розвитку інклюзивної компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Новий Колегіум. 2018. № 1. С. 62.67.
- 14 Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. Рідна школа. 2011. №3. С.10-14.
- 15 Будяк Л.В. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти: аналіз міжнародних документів та законодавства України. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. 2010. №7. С. 202-206.
- 16 Волошина О. Підготовка майбутніх учителів до навчально-виховної роботи в умовах інклюзивного середовища. Особлива дитина: навчання і виховання. 2017. №1. С.31-39.
- 17 Воротинцева О. Менеджмент інклюзивної освіти на рівні громади: роль та місце інклюзивно-ресурсних центрів. Інклюзія і суспільство. 2024. №2. С.23-29.
- 18 Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. / Державна служба якості освіти. Київ, 2023. 86 с. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/rekomendacii-zakladam-osviti/>
- 19 Гаврилов О. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.
- 20 Годецька Т.І. Інклюзивні освітні середовища в умовах цифрової трансформації суспільства: психологічний аспект (аналітичний огляд). Аналітичний вісник у сфері освіти й науки. 2024. №20. С. 78-111.

21 Декларація прав дитини. Прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року. URL.: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_384/print

22 Дикань О. В., Крихтіна Ю. О., Сторожилова У. Л. Модель публічної комунікації та соціальної інклюзії. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2023. № 84. С. 208–222.

23 Дмитренко О. Інклюзія – це не особливість школи, а її функція. Дзеркало тижня. 15.11.2020р. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/inkluzija-tse-ne-osoblivist-shkoli-a-jiji-funktsija.html>

24 Дослідження якості інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами. Грудень 2020 – січень 2021 / Державна служба якості освіти України. Київ, 2021. 79 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2021/04/02/Doslidzhennya_yakosti_inkluzyvnoyi_osvity_1_02_04.pdf

25 Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2023/2024 н.р. / Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/opituvannya-doslidzhennya-vivchennya-za-2024/>

26 Дотримання прав в освіті – 2020. Перша щорічна доповідь освітнього омбудсмена. Київ: Служба освітнього омбудсмена, 2021. 120 с.

27 Жадько О. А. Становлення та розвиток інклюзивної освіти: світовий досвід. Грааль науки. 2024. № 35. С. 405-413.

28 Засенко В. Освіта осіб з особливими потребами: проблеми війни і миру. Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. № 3. С. 20-36.

29 Заярнюк О.В. Інклюзивна освіта в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 11. С.190-193.

30 Звіт про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами. Затверджено рішенням Рахункової палати України від 28.09.2021р. №21-2. Київ, 2021. 45с.

- 31 Здрагат С.Г. Інклюзивна освіта в Україні: рівень готовності керівників масових шкіл. Український соціум. 2016. № 1. С.8-18.
- 32 Інклюзивна освіта: досвід і перспективи: монографія. Кол. авт. ; відп. ред. Г.В. Давиденко. Вінниця, 2016. 242 с.
- 33 Інституційний аудит школи: що варто знати засновнику закладу загальної середньої освіти. / Державна служба якості освіти України. Київ, 2021. 19 с.
- 34 Інструкції для батьків: як отримати психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини з ООП, якщо перебуваєте за кордоном? 05.09.2022р. <https://mon.gov.ua/ua/news/instrukciyi-dlya-batkiv-yak-otrimati-psiologo-pedagogichnu-ocinku-rozvitku-ditini-z-ooop-yaksho-perebuvayete-za-kordonom>
- 35 Калініна Т.С. Психологічна допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами в умовах військових дій. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. Вип. 3. С.103-107.
- 36 Колупаєва А. А., Наконечна Л.М. Інклюзивне навчання: вибір батьків. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру». 2018. 56с.
- 37 Колупаєва А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Особлива дитина: навчання і виховання. 2014. № 2. С. 7-18.
- 38 Колупаєва А., Таранченко О. Освіта дітей з особливими потребами за часів незалежності України: етапність у стратегічному вимірі. Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 3. С. 7-18.
- 39 Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
- 40 Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Реалізація інклюзивної парадигми в освіті дітей з ООП в Україні у воєнний період. Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи. 2024. №5. С.15-21.
- 41 Компанець Н. Структура управління інклюзивною освітою. Особлива дитина: навчання і виховання. 2021. Т. 104, № 4. С. 82-91.
- 42 Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, прийнята 13.12.2006.URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
- 43 Костіна В. Розвиток резильєнтності фахівців соціальної галузі у

роботі з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами в умовах військового стану. «Соціальна робота: виклики сьогодення»: зб. тез XI Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 листопада 2022р. Тернопіль, 2022. С.71-75.

44 Кравченко М. В. Надання послуги раннього втручання для сімей з дітьми, які мають порушення розвитку, в умовах війни. Публічно-управлінські та цифрові практики. 2024. Вип. 1. С.72-83.

45 Кравченко М.В. Соціальна послуга раннього втручання в умовах децентралізації України. Наукові перспективи. 2021. № 6 (12). С. 259-267.

46 Кульбіда С. Інклюзивна освіта осіб з особливими освітніми потребами у європейському досвіді. Освіта осіб з особливими освітніми потребами: шляхи розбудови. 2024. № 2. С.108-123.

47 Лещенко О. Г. Роль громадських організацій у соціальній інклюзії дітей з інвалідністю в Україні. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. January 2021. С.17-21.

48 Лілія Гриневич: Держава провела навчання психологів ІРЦ для роботи з методиками діагностування дітей з ООП – успішно склали іспити лише 48%. 19.07.2019р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-derzhava-provela-navchannya-psiologiv-irc-dlya-roboti-z-metodikami-diagnostuvannya-ditej-z-ooop-uspishno-sklali-ispiti-lishe-48>

49 Лісовець О., Уварова В. Організація дистанційної освіти дітей з інвалідністю в умовах воєнного стану. Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти, 2023. №2. С.260-271.

50 Малишевська І. А. Аналіз системи підготовки педагогічних кадрів до роботи в умовах інклюзивної освіти в США. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2017. Вип. 13. С. 156-166.

51 Марковська М. Що з інклюзивною освітою в Україні під час війни. 02.02.2023р. URL: <https://nus.org.ua/2023/02/02/shho-z-inklyuzyvnoyu-osvitoyu-v-ukrayini-pid-chas-vijny/>

52 Матвєєва О., Лапін А. Організація освітньо-просвітницької роботи з батьками на основі аналізу особливостей внутрішньошкільної атмосфери ЗЗСО

з інклюзивною формою навчання. Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. №1. С.171-185.

53 Меляков А.В., Зуб А.В. Місце органів місцевого самоврядування в системі фінансового забезпечення освітніх прав осіб з інвалідністю. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні. Збірник тез X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 7 грудня 2021 року). Хмельницький : ХУУП ім. Леоніда Юзькова, 2021.С. 38-40.

54 Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності 281 «Публічне управління і адміністрування» / уклад. О. В. Дикань, Ю. О. Крихтіна, Л. С. Коновалов ; кафедра менеджменту і адміністрування. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 40 с.

55 Миколюк А. Проблеми та пріоритети розвитку інклюзивної освіти в Україні: економічний аспект. Економіка та суспільство. 2024. №67. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4699>

56 Навчання українських дітей за кордоном під час війни в Україні. Аналітичний звіт за результатами дослідження / Державна служба якості освіти України. Київ, 2023. 35с.

57 Наріжна Я. Партнерська взаємодія влади та громадськості у впровадженні інклюзивної освітньої політики. Тези 85-ї студентської науково-технічної конференції (10–11 грудня 2025 р.). Харків : Український державний університет залізничного транспорту. 2025. С. 584–585.

58 Олійник М., Чебенєєва А. Освітній менеджмент: тенденції використання технологій управління в спеціальних закладах освіти та інклюзивно-ресурсних центрах. Науковий журнал «Психологічні травелогі». 2024. № 2. С. 37-45.

59 Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

60 Острянюк Т. С. Стан готовності науково-педагогічних працівників до роботи в умовах інклюзивної освіти. Педагогічні науки. Випуск LXXV, Том.

3. 2017. С. 129-133.

61 Панченко А., Кравчук Н. Управління закладом загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням в умовах Нової української школи. Освітологічний дискурс. 2019. № 1-2. С.297-310.

62 Петровський В. Інклюзія як формат життєдіяльності суспільства. Дзеркало тижня. 08.12.2017р. URL: https://dt.ua/SOCIUM/inklyuziya-yak-format-zhittyediyalnosti-suspilstva-262838_.html

63 Полупанова, Я. Сучасний стан та перспективи розвитку мережі інклюзивно-ресурсних центрів України. Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. № 2. С. 23-42.

64 Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300с.

65 Поступна О.В. Нормативно-правове регулювання інклюзивної освіти в Україні: ретроспективний аналіз. Вісник Національного університету цивільного захисту України Серія "Державне управління". 2024. №2. С.286-297.

66 Поступна О.В., Шведун В.О. Розвиток інклюзивної освіти в Україні через призму статистичних даних. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: «Актуальні проблеми розвитку українського суспільства». 2024. №2. С.127-132.

67 Права людини: знати, щоб захищати. Що треба знати про захист прав дітей з інвалідністю: методичний посібник / За заг. ред.Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 52 с.

68 Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН №912 від 01.10.2010р. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189

69 Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами : Постанова Кабінету Міністрів України № 88 від 14 лютого 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF#Text>

70 Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 5 вересня 2017 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

71 Про повну загальну середню освіту : Закон України № 463-IX від 16 січня 2020р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

72 Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 366-р від 14 квітня 2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

73 Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 527-р від 07.06.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

74 Рекомендації «Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації». Додаток до листа УІРО від 22.06.2023 р. №172. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2>

75 Рекомендації щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти. Додаток до листа ДСНС України від 14.06.2022р. №03-1870/162-2. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/6/2/2/0/9/6/bHq4WGc8NMHX4wGPIKG9gv4DSEgLx4uEUDgqIVGV.pdf>

76 Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник / Дж. Блейз, Е. Чорнобой, Ш. Крокер, Е. Страт, О. Красюкова-Еннз. К.: Паливода А. В., 2012. 46 с.

77 Романенко О. Напрями просвітницької роботи з батьками дітей з особливими потребами на етапі включення в інклюзивний освітній простір. Особлива дитина: навчання і виховання. 2025. №1. С. 183-198.

78 Садова І. І. Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан і перспективи. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". 2019. № 17. С. 94-97.

79 Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими

освітніми потребами : прийнята Всесвітньою конференцією щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами : доступ і якість. Саламанка, Іспанія, 7-10 червня 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#text

80 Софій Н. Інклюзивні ресурсні центри: канадський досвід та українські реалії. Особлива дитина: навчання і виховання. 2015. №1. С. 34-40.

81 Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посібник у 2-х ч.; Ч. П. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми / за заг. ред.: Т.В. Журавель, З.П. Кияниці. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.

82 Соціально-реабілітаційні і навчальні програми в роботі інклюзивно-ресурсних центрів із сім'єю : [метод. рек.] / Т. В. Жук, О. Г. Задорожня, А. В. Замша, Т. Д. Ілляшенко, Т. М. Костенко, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук ; за ред. А. Г. Обухівської. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 208 с.

83 Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України : аналіт. доп. / [Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А.]. Київ : НІСД, 2020. 24с.

84 Степанова Т. М., Степанова О. Б. Інклюзивна освіта в Україні в умовах воєнного стану: реалії, досвід і перспективи. Імідж сучасного педагога. 2024. № 6. С. 99-104.

85 Стеценко Н. Організація навчальної діяльності майбутніх управлінців у процесі формування інклюзивної компетентності. Наукові інновації та передові технології. Серія «Управління та адміністрування». 2024. №2. С. 1339-1358.

86 Стрельник О. А. Роль керівника у розвитку інклюзивного середовища закладу освіти. Розвиток системи управління організацією: Європейська практика та досвід України : Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю (м. Харків, 15 трав. 2024 р.) : у 2 ч. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди ; за заг. ред. Р. Черновол-Ткаченко, О. Мармази, О. Гречаник. Харків, 2024. Ч. 2. С. 59-61.

87 Студентська навчальна звітність. Текстова частина (пояснювальна записка). Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення :

методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності / уклад. Л. М. Козар, Є. В. Коновалов, А. О. Лапко, О. Е. Наумова, Г. В. Шаповал, Д. В. Шумик, В. М. Петухов, С. В. Панарін. Харків : УкрДУЗТ, 2014. 46 с.

88 Сушко П., Прохоренко Л. Аналіз діяльності інклюзивно-ресурсних центрів в Україні в умовах війни. Особлива дитина: навчання і виховання. 2024. № 2. С. 7-30.

89 Таранченко О. Соціальне інтегрування: ключовий концепт інклюзії. Особлива дитина: навчання і виховання. 2017. № 3. С. 7-15.

90 Таргонський Г. Досягнення та проблеми впровадження інклюзивної освіти в навчальних закладах Рівненщини: управлінський аспект. Рідна школа. 2014. №7. С. 18-20.

91 Трубавіна І.М., Каліна К.Є. Підтримка сімей із дітьми з особливими потребами в умовах внутрішнього переміщення та воєнного стану. Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. 2022. №6. С. 153-160.

92 Холод М., Колесніченко Н. Публічна політика з питань інклюзивних систем освіти: нормативно-правовий контекст міжнародної практики. Теоретичні та прикладні аспекти державотворення. 2024. Вип. 31. С.171-179.

93 Хотенюк О. Інклюзивна компетентність керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням як невід’ємна складова його управлінської діяльності. Особлива дитина: навчання і виховання. 2024. №2. С. 68-84.